Rufo Wever:

MUZIEK IS MIJN LEVEN

ORANJESTAD — „Hoe het kwam? Ja, het is dit jaar evallig dertig jaar geleden, dat ik er mee begon. In tijd moest men voor nieuwe cilinders of andere verderingen steeds naar Curacao toe. En op de boot ging nogal wat kapot. Daar hoorde ik over spreken en ik cht: misschien is dit wel iets voor mij. Toen heb ik t geëxperimenteerd met het caha di orgel van mijn m. De eerste cilinder die ik klaar maakte moest gebruik rden voor een feest. Ik weet het nog precies. Die was stemd voor Francisco Croes uit Tanki Leendert. En n kwamen zij allemaal bij mij". Nog niet zo lang geleden uit het ziekenhuis ontslagen — „een inzinking" — vertelt Rufo Wever — met Padu Lampe componist van de Arubaanse hymne — zijn verhaal in zijn iets van de Wilhelminastraat afgelegen woning. En wie Rufo Wever zegt, zegt in feite muziek, zegt in feite ook Antilliaanse muziek. „Het is mijn hobby eigenlijk, maar het is een hobby, die veel tijd kost", voegt hij er meteen aan toe, vergoeilijkend. Als hij zo zit te praten lijkt alles zo simpel, maar als iemand over de harde werkelijkheid kan spreken is hij het wel. Hij is voor die werkelijkheid niet opzij gegaan. Net zoals hij begon aan het bewerken van die wonderlijke cilinders met honderden ontkopte spijkers, zo heeft hij ook later doorgezet. Rufo is geen man van sentimentaliteit. „Ja, zo zou je het kunnen zeggen: mijn leven is een leven van muziek". Vol overtuiging praat hij er over. „Sommige nummers van de beat-muziek vind ik ook mooi. Een voorbeeld? Ja, Limon Limonero, Tu eres mi dulce de coco. Dat is beat met toch iets Latijns erin". Het bloed kruipt waar het niet gaan kan: „Maar de bolero die vergaat nooit. De echte Latijnsamerikaanse muziek. Ook de Mexicaanse ranchera's".

● *Aan het caha di orgel is de compositie verbonden, welke Rufo Wever in spijkers vastlegt op de cylinder.*

Van spijkers, die een melodie maken

Op het eerste de beste verzoek om n onderhoud stemde hij meteen in. ter wordt het duidelijk waarom. is geen zaak, die hem zo na aan jn hart ligt als het bewaren van wat ypisch Antilliaans is". En met lige weemoed vertelt hij over het thousiasme, dat er een paar dennia geleden nog bestond voor de uraçaose wals, voor de tumba — ekker pittig en vrolijk"—. Tegenoordig is deze muziek niet meer „in". „Toch is er een groot deel n de Antilliaanse bevolking — ik nk aan de mensen boven de veerg en ook enige jongeren, die deze uziek heerlijk vinden", vertelt hij.

Eersteling

Hij kan het weten, want van zijn hand verschenen talrijke composities. „Wanneer ik er smaak in had, dan componeerde ik. Als ik inspiratie had. Voor een tumba moest ik in een opgewekte stemming verkeren. Maar verder ging het mij gemakkelijk af". En de eerste wals? „Die schreef ik toen ik vijftien jaar was". De naam, die hij zich meteen herinnert, toont een andere liefde van hem aan: „Arubanita".

Muziek vulde een groot deel van jn 49 levensjaren. „Ik begon met s nemen toen ik zes jaar was. Het erste instrument dat ik bespeelde, as een mondharmonika. Mijn vaer zag, dat ik er weg mee wist en e liet me toen les nemen. Bij merouw.... een Venezolaanse dame, bij mevrouw Rodriguez, beter bekend als Chichi". Het bleef niet bij e mondharmonika. „Nu speel ik lleen nog piano. Vanwege mijn arm. Maar ik heb saxofoon gespeeld, larinet, gitaar, en cuarto".

Eerste Arubaanse band

Na de ULO gevolgd te hebben aan et Dominicus College ging hij min f meer de muziek in. „Toen ik vijfen jaar was heb ik een band opgericht. De Melody boys. De eerste Arubaanse band die echte Amerikaanse muziek speelde. Jazz. Voor die tijd had je wel bands gehad met buitenlanders. Ik leefde zo'n beetje van de muziek. Er waren

RUFO WEVER
... muziek is mijn leven ...
—x—

genoeg feesten in de clubs, zoals de Essoclub, de Eagleclub en zo."

Bands. Het was toen niet anders dan nu. „Ja, bands bestaan meestal niet zo lang. Ik heb er in verschillende gezeten." Drie jaar nadat hij de muziek in was gegaan componeerde hij Arubanita. Vele walsen en andere muziek volgden. „De mooiste?" Dat vind ik zelf La encantadora". Het componeren ging niet zo moeilijk.

De mooiste

Het was in die tijd, dat hij zich ook met het caha di orgel ging bemoeien. Even experimenteren en toen er echt aan beginnen. Nu is hij de enige op de Antillen, die dit werk doet. „Ja, ik hoop, dat er misschien eens een jongere toe aangetrokken wordt om dit te doen, als ik het niet meer kan. Het is ook niet zo aantrekkelijk. Het is een hobby, die veel tijd in beslag neemt. Men ziet het caha di orgel nu als iets folkloristisch. Ik doe mijn best om een stukje folklore te bewaren."

Positief

Naar zijn mening behoeft het toerisme het eigene niet negatief te beinvloeden. „Hoe is het nu echter? Die Amerikanen komen hier en ze horen dezelfde muziek, die ze de hele dag in hun eigen land horen. Waarom niet iets van onszelf gepresenteerd? Dat valt zeker in goede aarde. Op die manier kan het toerisme onze eigen kunst gunstig beinvloeden. De ene keer piano-muziek van eigen bodem, de andere keer een caha di orgel. Steeds wisselend".

Eigen identiteit. „Wat kan ik er anders op zeggen, dan dat dit iets goeds is. Heel goed. Het eigen plaatselijke conserveren. En vooral ook op muzikaal gebied".

Van de andere kant heeft hij er wel begrip voor, dat de jeugd van tegenwoordig aan andere muziek de voorkeur geeft. „De wals is zo deftig. Voor de salon. Ook de tumba, als hij goed gedanst wordt, is voor de salon. Daarbuiten, daar praat ik niet over". Maar zijn hart gaat er naar uit. Hij is er van overtuigd, dat er nog vele Antillianen van houden. Of de tegenwoordige jeugd ook nog eens zijn hart zal verpanden aan deze muziek?" Ik weet het niet. De jeugd is zo anders".

Voor de salon

Zijn woorden wegend vertelt hij de geschiedenis van het caha di orgel — „ik kan me natuurlijk wel vergissen" —, waarbij hij zich beroept op de geschiedenis, zoals Pool die heeft geschreven. Tegen het einde van de vorige eeuw was dit typische muziekinstrument bekend in Italië, kwam toen naar Venezuela en wel te Puerto Cabello. Daar zorgde een Italiaan voor het bewerken van de cilinders. Zo'n zestig jaar geleden kwam het instrument op Curaçao en niet lang daarna ook naar Aruba.

Op Curaçao verwierf Horatio Sprock zich naam voor het bewerken van de cilinders. Later begon Rufo ermee op Aruba en nog verleden jaar, zo vertelde deze „wilde een Curaçaose vriend, een muzikant, van me het proberen. Hij is toen bij mij geweest en we hebben erover gesproken. Ik weet niet of hij er mee door is gegaan".

Ongeveer 46

„Je kunt het beter mijn hobby noemen. Je hebt er niet voortdurend werk mee. Dat ligt er aan of men een nieuwe cilinder wil hebben. Dat gebeurt als de eigenaar er zin in heeft. Het is niet zo'n zeker werk", vervolgt hij.„ Hoeveel caha di orgels er zijn? Ik denk dat er op Aruba 26 zijn, die in goede conditie zijn. Op Curaçao zijn het er misschien nog geen twintig". Naar zijn mening bestaat er in Venezuela niet meer en ook elders wordt het melodieuse kastje niet meer gebruikt. „Daarom, dat ik ook zei, dat er voor een jongeman niet zoveel toekomst in zit. Natuurlijk hoop ik, dat mijn werk later wordt overgenomen, om iets typisch te bewaren".

Vereisten

Het werk is ook niet zo gemakkelijk. „Je moet er op de eerste plaats componist voor zijn. Dan moet je ook kunnen arrangeren, de muziek veranderen en aanpassen aan het instrument, om het pittig te maken. Verder komt er nog de techniek bij". Rufo vergeet, bescheiden als hij is, nog een vierde factor te noemen: het geduld. „Je ziet het, het is niet zo eenvoudig."

Zo sprekend over de muziek van het caha di orgel geeft Rufo als zijn mening, dat de wiri, de metalen wiri, er bij hoort. „Dat is nodig voor het ritme", verklaart hij. Het is ook een feit, dat men een caha di orgel zelden alleen hoort spelen op een feest. „Het bespelen van de wiri is niet zo gemakkelijk als het lijkt", voegt Rufo er aan toe.

● *Spijker voor spijker wordt in de cylinder geslagen, totdat zij met zijn allen één groot spijkerveld vormen, dat goed is voor één of één en een kwart minuut muziek. Met een iets uitgeholde spijker zorgt Rufo Wever er voor, dat alle spijkers op gelijke hoogte boven de cylinder uitsteken.*

Eerste werkstuk was Arubanita Caha di orgel stuk folklore

Enkel en dubbel

En dan het werk. Omstandig zet de componist, muzikant en de fabrikant van het caha di orgel uiteen, wat het verschil is tussen een enkele en een dubbele cilinder. Die termen zijn enigszins verwarrend. Het gaat om de duur van het muzieknummer. „Een enkele neemt tweederden van de tijdsduur van een dubbele cilinder in beslag. Zo ongeveer een minuut voor een enkele en één en een kwart minuut voor een dubbele cilinder. De diameter van de dubbele cilinder is groter. U zult het dadelijk zien".

Wanneer we dan naar zijn kleine werkplaats gaan, waar een caha di orgel staat zonder de sierkast, draait hij er eerst een paar stukjes muziek uit: een vrolijke tumba, die de benen meteen aanspoort om te gaan dansen. Muziek van een caha di orgel is dan ook zeer ritmisch en melodisch. Op zijn werktafel ligt een cilinder, welke hij nog aan het bewerken is.

„De cilinder is van bijvoorbeeld white pinex", legt hij uit. Om de rol is papier geplakt — „heel gewoon papier, hoor" — waarop de tekens wordt aangegeven. En verder talloze spijkers. Die zijn van te voren ontdaan van hun kop.

Duizenden spijkers

Voor een enkele rol zijn er zo'n vijfduizend nodig, voor een dubbele rol zo'n zevenduizend. Elke spijker geeft een noot aan. Een vernuftig en toch simpel apparaatje zorgt er voor dat ze allemaal evenveel uit de cilinder steken. „Vroeger ging het wel sneller", verklaart Rufo, daarbij wijzend op zijn handicap. Het inslaan van de spijkers is moeilijker geworden, omdat hij slechts één hand kan gebruiken. Bij het inslaan ervan krijgt hij hulp van een oude vriend. „Ik doe er nu zo'n twee weken over om een cilinder klaar te krijgen".

Op elke cilinder worden acht melodieën geplaatst. Een volledige omwenteling van de cilinder betekent één melodie. Is die ten einde dan wordt de cilinder een groef meer naar binnengeduwd en volgt de tweede melodie. In de koperen cilinder, waaromheen de houten rol zit, zijn namelijk acht draden of groeven naast elkaar aangebracht. „Elke draad is een melodie", verduidelijkt Rufo.

Simpel

In de houten opstand op het caha di orgel zitten nagels. Als de rol draait komt zo'n spijker tegen zo'n nagel aan. Dit heeft tot gevolg, dat de nagel een houten hamertje op een snaar doet vallen en de toon is geboren. Simpeler kan het niet, zou men zo zeggen. Naar het apparaat kijkend verbaas je jezelf er over, dat het vallen van deze hamertjes een dergelijke muziek maakt. Een muziek namelijk die even fors is als het beeld dat de Benedenwindse eilanden bieden. En ook gaaf en boven alles ritmisch.

Is het caha di orgel familie van de vroeger bekende pianola, vragen we aan Rufo. Aanvankelijk ontkent hij dit, ook al omdat de klanken van beide mechanismen zo verschillend zijn. „Het principe is wel hetzelfde. Bij de pianola hebben we een rol met gaatjes en elk gaatje is een noot, bij het caha di orgel hebben we een cilinder vol spijkers. Daar is elke spijker een noot. Het principe is wel hetzelfde", legt hij uit.

Zijn liefde voor dit typische muziekinstrument is zo groot, dat hij er op staat, dat een ander caha di orgel zijn kamer wordt binnengebracht. „Daaraan kunt u alles beter zien hoe het in zijn werk gaat".

Een deel van de cilinder wordt naar buiten getrokken om te tonen hoe het hamertje reageert op de aanslag van de spijker tegen de nagel.

Bijna dertig jaar is Rufo hier nu mee bezig. Wat als experiment begon is een veel tijd vergende hobby geworden. „Zo probeer ik mee te helpen iets folkloristisch te bewaren", zegt hij. En even later praten we dan weer over muziek, over de beat, maar vooral over het onsterfelijke Latijnsamerikaanse ritme. „Daar ben ik vast van overtuigd, dat de bolero en noem ze maar op, steeds zullen blijven leven. Dat zal niet het geval zijn met alle beatmuziek". Daar houdt hij het op. Een wonderlijke muziek van een man, die graag vertelt over zijn hobby, welke zijn leven vult.

● *De cylinder, waarop de muziek in spijkers staat aangegeven, is voor een deel uit de kast geschoven. Duidelijk zijn de hamertjes zichtbaar, welke tegen de snaren slaan als de nagels onder in de muziekkast in aanraking komen met de spijkers op de cylinder.*